

UPPSALAS STADSMILJÖ

Riktlinjer för Uppsalas stadsmiljö

GATU- OCH SAMHÄLLSMILJÖNÄMNDEN

INNEHÅLL

Förord.....	3
Uppsalas identitet.....	4
Fyrisån- en stor kvalitet.....	6
Grönska och gatuträd.....	7
Stadens golv.....	8
Färgsättning.....	11
Möbler och utrustning.....	12
Stadens belysning.....	17
Evenemang.....	18
Säsongsutsmyckning.....	19
Skyltar.....	20
Uteserveringar.....	21
Små byggnader.....	22
Försäljningsstånd.....	23

Riktlinjerna hänvisar till följande dokument:

- ”Uppsalas parker - riktlinjer och anvisningar”
- ”Strategi för belysning av Uppsala kommun”
- ”Riktlinjer för belysning av Uppsala innerstad”
- ”Om skyltning i Uppsala”
- ”Riktlinjer för skyltar i Uppsala kommun” (kommunens egna skyltar)
- ”Uteserveringar i Uppsala”
- ”Lokala föreskrifter om allmänna försäljningsplatser i Uppsala kommun”

Produktion: Uppsala kommun, kontoret för samhällsutveckling
Foto: Merparten av bilderna har fotograferats av Dan Pettersson/
Carl-Johan Florinder /DP-Bild
Omslagsfoto Jonas Ljungdahl
Foton på Fyrisån sid 6, Ana Vera Burin Batarra
Foto på julbelysning sid 19, Xulio Gonzales/Destination Uppsala
Foto på trädplantering sid 18, Sofia Eskilsdotter.
Enstaka bilder Uppsala kommun, Teknik & service.
Form: Uppsala kommun, Teknik & service
Uppsala 2013

FÖRORD

Stadslivet levs i de offentliga rummen och det är här den attraktiva staden skapas. Riktlinjerna för Uppsalas stadsmiljö har tagits fram som en del i arbetet med stadsförnyelsen i centrum. De ersätter ”Möbleringsprogram för gator, torg” (1997) ” och ”Kvalitetsprogram för Uppsala stadskärna” (2001). Dokumentet formulerar gemensamma utgångspunkter och betonar helhetens betydelse vid förnyelse och förändringar. Syftet är att på ett samlat sätt ge alla aktörer som verkar i det offentliga rummet gemensamma råd och riktlinjer. I stort ges en översiktlig vägledning för stadskärnans utformning. I de fall där detaljer är extra viktiga för helheten ges en mer utförlig beskrivning. Inom vissa områden, som skyltar, belysning och uteserveringar, görs hänvisningar till mer detaljerade anvisningar som kommunen redan tagit fram. ”Uppsalas stadsmiljö” är ett levande dokument som ska kunna uppdateras under tid för att möta upp nya krav och önskemål.

Till synes små detaljer som möbler, papperskorgar, belysning, blomsterurnor och mycket annat påverkar vår upplevelse av stadsrummen. Konkreta anvisningar för val av utrustning och markbeläggning kan säkra att stadskärnans karaktär underhålls och bevaras. Under kapitlen ”Stadens golv” och ”Möbler och utrustning” beskrivs markens utformning, lämpliga möbler och annan utrustning. Informationen vänder sig framför allt till de projektledare och projektörer som har till uppgift att rusta upp och i vissa fall förnya stadens centrala delar.

Under arbetet med att samla och ta fram riktlinjer har en referensgrupp funnits med. I denna fanns representanter både från det privata näringslivet och kommunen. De privata aktörerna representerades av Uppsala City. Från kommunens sida fanns medverkande inom arbetsområdena markupplåtese, bygglov, skötsel och drift, livsmedelstillsyn samt kommunens tillgänglighetssamordnare.

Stefan Hanna, ordförande
gatu- och samhällsmiljönämnden

Riktlinjerna är godkända av gatu- och samhällsmiljönämnden 2013-04-24 och antagna av kommunstyrelsen 2013-12-18.

UPPSALAS IDENTITET

Uteserveringar bildar trivsamma inslag i gatubilden.

Dragarbrunnsgatan har gott om cykelparkeringar ute i gatan.

Domkyrkan ligger inom stadskärnan.

Uppsala är en av Sveriges fyra storstäder. En rik kultur-, idrotts-, företags- och kunskapsstad som är attraktiv att bo, leva och verka i. Blandningen av mötesplatser, shopping, idrott, kultur, restauranger, caféer, nöjen, evenemang, gröna oaser och andra överraskningar gör Uppsala till staden för alla.

Kännetecknande ledord

Uppsalas **historiska arv**, med universitetet, slottet och domkyrkan, är starkt närvarande och stadskärnan präglas i hög grad av historiska miljöer. Stadskärnan är av riksintresse för kulturmiljövården vilket medför ett stort gemensamt ansvar att bevara, utveckla och levandegöra den för framtiden. De historiska miljöerna lockar många besökare och strömmen av turister tilltar år från år.

Uppsala är en känd **studentstad**. Universitetens världsledande forskning och utbildning förser staden med kompetent arbetskraft och skapar goda förutsättningar för etablering av nya företag. Uppsala universitet och SLU lockar till sig människor från olika delar av Sverige och världen. Varje terminstart kommer många nya studenter och Uppsalas befolkning är yngre än genomsnittet i Sverige. Valborgsfirandet, studenternas stora fest, är mycket populär och lockar varje år alltfler besökare från både när och fjärran.

Uppsala utmärker sig även som **cykelstad**. Stadens topografi är relativt flack och det är lätt att ta sig fram varthelst man vill bege sig. På gator och torg finns massor av cyklar och cykelställen tycks aldrig räcka till.

Uppsalas historia

Uppsala, staden på slätten, har gamla anor både som lärosäte och köpmanstad. Stadsprivilegier erhöles redan 1497 och staden räknas som en av Nordens äldsta universitetsstäder. Uppsala är också en utpräglad kyrkostad som fungerat som ärkebiskopsäte sedan 1164. Idag är man ett riksskyrkligt centrum.

Fyrisån, stadens pulsåder, delar stadskärnan i två delar. På den västra åstranden finns kyrkostaden och universiteten. Här står vackra, gamla märkesbyggnader som slottet, domkyrkan och Carolina Rediviva. På östra åstranden finns köpstaden med sina kommersiella kvarter. Inför drottning Kristinas kröning år 1643 utformades staden till en modern, strikt rutnätsstad med två korsande huvudgator. Det hörnslutna Stora torget, där Drottninggatan, Svartbäcksgatan och Kungsängsgatan strålar samman, är en unik platsbildning som bevarats från stormaktstiden.

Uppsala mot framtiden

Uppsala växer och utvecklas alltmer till en **storstad** med stor grön potential och goda kommunikationer. Storstadslivet medför ökande efterfrågan på kultur och kommers. En kontinental livstil utvecklas och stadslivet levs alltmer utomhus, i stadsnära parker, på gator och torg. Stadskärnan utgör en viktig del av hela kommunens identitet och fungerar som stadens ansikte utåt. Stadens **torg, gator, parker och årum** ger plats för planerade och spontana möten, kultur, handel och uteliv. Mötena ger förutsättningar för företagande, serviceutbud, kreativa tankar och nya etableringar.

Stadskärna på tillväxt

Stora krav ställs på utformningen av stadens rum som ska vara trivsamma, vackra, funktionella och tillgängliga för alla. En hög standard ska gälla för arkitektonisk kvalitet, konstnärlig utsmyckning och grönska. Stadskärnan ska vara levande, trygg och ge plats för uteserveringar och olika evenemang.

Stadskärnan expanderar och utvidgas framför allt österut mot Vaksala torg och området kring Uppsala Konsert & Kongress. Stora upprustningar har skett och pågår vid Dragarbrunnsgatan och vid Resecentrum, förvandlas till moderna och attraktiva områden. En utveckling av Drottninggatan och Vaksalagatan till paradgata mellan Carolina Rediviva och Vaksala torg, kommer att väva ihop stadskärnans delar på ett trivsamt och tydligt sätt.

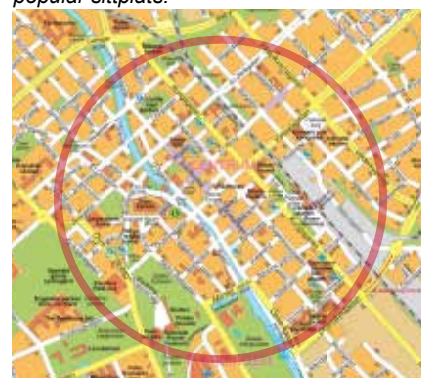
Riktlinjerna för Uppsalas stadsmiljö ska bidra till att stadskärnans identitet bevaras, förstärks och utvecklas till en levande och attraktiv miljö. Fokus har lagts på stadskärnan men riktlinjerna kan tillämpas även i övriga delar av innerstaden.

Hållbar utveckling

Uppsala är ledande inom miljö- och klimatområdet och utnämndes 2013 av Världsnaturfonden, WWF, till årets svenska klimatstad. Ordet hållbarhet har många innebörder. Det spänner över energisnåla och klimatsvårliga lösningar, god kvalitet på det som byggs, tillräcklig grad av grönska och mötesplatser där människor kan träffas och umgås med varandra. Vid val av material ska robusta och tåliga material som kan åldras vackert och i bästa fall återanvändas väljas.

Skulpturen "Jona" av Kajsa Mattas vid Fyrisån är uppvärmd inifrån och har blivit en populär sittplats.

Inringat område visar planerad utvidgning av Uppsala stadskärna. Hämtat ur Uppsala ÖP 2010.

Blomrabatter och vattenkonst förgyller vintetiden för resenärer vid Resecentrum.

FYRISÅN - EN STOR KVALITET

Den östra sidans stensatta promenadstråk mellan Islandsfallet och Nybron ramas vackert in av vattnet och trädens grönska.

Fyrisån löper genom stadskärnan och vidare ut i landskapet. Vatten-draget är en stor tillgång för såväl stadens invånare som för växt- och djurlivet. Strändernas karaktär varierar mellan stensatta kajer, bryggor av trä och gröna slänter. Hur staden möter ån är en viktig del av Uppsalas identitet. Fyrisåns varierande tillstånd gör årstidernas växlingar tydliga. På vår och höst är vattenflödet stort och forsarna brusar högt och ljudligt. Andra tider på året är vattenytan mer blank och stilla. Speglingen av den skiftande himmelen och de närliggande husens fasader är ett vackert inslag som gör stadsrummet levande.

Årummet stadens finrum

De centrala delarna av åstråket har successivt utvecklats till ett offentligt rum med stora sociala, rekreativa och identitetskapande värden. Attraktiviteten har ökat genom anläggandet av promenadstråk och bryggor på den östra, mest solbelägna sidan. Resultatet har blivit ett välanvänt stadsrum i nära kontakt med vatten och grönska. Årummet, stadens finrum, är ett öppet socialt rum med plats för alla. Det är viktigt att värna detta gemensamma finrum vilket innebär en restriktiv hållning till uteserveringar och kiosker.

Trädäcket norr om Järnbron gör det möjligt att komma nära vattnet.

Vid Gotlandsparken finns bryggor längs strandpromenaden. I Fyrisån speglas både himlen och närliggande husfasader på ett vackert och varierande sätt.

GRÖNSKA OCH GATUTRÄD

Stora som små grönområden är av avgörande betydelse för stadens hållbarhet, ur ett socialt-, klimatmässigt- och hälsomässigt perspektiv. Grönskande träd renar luften, skapar ett gott mikroklimat, jämnar ut temperaturen samt mildrar klimateffekter. Gräsmattor och planteringar av olika slag kan magasinera och rena dagvatten. Detta är en viktig egenskap som asfalterade och stensatta ytor saknar. Grönområden har också höga sociala värden. Innerstadens parker och delar av åstråket fungerar som gröna oaser där man kan finna vila och ro. De är mötesplatser som ska vara tillgängliga för alla och erbjuda ett varierat utbud av aktiviteter.

Stadsträden

Träd på gator och torg har stor betydelse för platsens identitet och karaktär. Trädplanterade gator ordnar stadsbilden, understryker riktningar och förstärker perspektiven. Stadsträden bidrar också till att skapa ett bättre klimat. Nyplantering av gatuträd och successiva förnygringar är viktiga åtgärder för att säkra ett framtida trädbestånd. Vikt bör läggas vid att välja den typ av träd som passar i sammanhanget så att skötselinsatser kan minimeras.

Mahognykörsbär är ett smalkronigt träd som passar bra i stadsmiljö.

De vackra planteringsytorna längs Östra Ågatan magasinera dagvatten och ger träden goda livsbetingelser.

Vägledning gällande stadsträd finns i: "Trädhandbok för Uppsala kommun".

Mer information om Uppsalas parker finns i "Uppsalas parker - riktlinjer och anvisningar".

STADENS GOLV

Asfalt används på cykelbanor.

Olika typer av markbeläggning bildar de offentliga uterummens golv. Det bidrar till att skapa sammanhang och utgör en viktig del av stadens identitet. Beläggningen ger också anvisningar om hur ytan bör användas och dess struktur påverkar framkomligheten. En slät yta är alltid lättare att ta sig fram på. Gatsten, i form av små- och storgatsten, är ett vackert och levande material, men ytor belagda med små- och storgatsten är svårframkomliga. Gatsten bör därför endast användas i historiska miljöer eller på andra speciella platser. Ett alternativ kan vara att använda smågatsten som är sågad, vilket ger en slätare yta.

Gångbanor

I gångstråken ska markbeläggningen vara slät och understryka rörelseriktningen. Normalt används grå betongplattor, storlek 350 x 350 mm, lagda i förband. Smågatsten läggs i kanten mot fasader och vid skarvningar kring brunnslöck eller lyktstolpar. I historiska miljöer med gatsten, används släta granithällar i gångstråken. I parker används stenmjöl på gångar och öppna ytor. Information om utformning av ledstråk finns under egen rubrik längre fram.

Cykelbanor

Cykelbanor beläggs generellt med asfalt. I känsliga parkmiljöer används stenmjöl.

Särskilda miljöer

Inom stadskärnan finns några miljöer med egna principer för markbeläggning. Dessa är antingen torg, gågata, eller gångfartsområde. Gemensamt är att den specifika karaktären vill öka känslan av trygghet och trivsel för de gående medan bilars framkomlighet begränsas.

Gågatans gångytor utgörs av betongplattor och i möbleringszonerna finns smågatsten.

Svarbäcksgatan-Kungsängsgatan

De centrala delarna av gatorna fungerar som en gågata. Den har ett brett gångstråk i mitten som avgränsas av dagvattenrännor täckta av galler av corténstål. På bägge sidor finns möbleringszoner belagda med smågatsten. Här ges plats för gatumöbler, papperskorgar och uteserveringar.

Östra Ågatan

Gatan, som löper utmed Fyrisån, tillhör den historiska delen av stadskärnan och här är det lämpligt att använda natursten. Till gångytorna används breda och släta granithällar och på övriga ytor används smågatsten.

Dragarbrunnsgatan

Delar av gatan har nyligen rustats upp till gångfartsområde, vilket innebär att alla trafikslag ska samsas på de gåendes villkor. Närmast fasaderna, i de ytor som främst används av fotgängare, används betongplattor av två olika storlekar med räfflad yta. På körytan i gatans mitt, används små släta betongplattor som tål tunga laster. Körytan avgränsas på den ena sidan av en dagvattenränna med galler av corténstål och på den andra av ett ledstråk av cortén. Smågatsten används som passning kring brunnar.

Resecentrum

Området är framför allt en anläggning för kommunikation och stor vikt har lagts vid att tydliggöra hur olika trafikanter ska röra sig. Därför används flera typer av marksten och betongplattor med varierande format och nyanser av grått.

Längs Dragarbrunnsgatan används ljusa betongplattor av olika typ och storlekar.

I de historiska miljöerna längs Östra Ågatan används natursten.

I den moderna miljön vid Resecentrum används flera olika typer av marksten och plattor av betong.

Inom Resecentrum används både vita och svarta taktila plattor.

Längs Dragarbrunnsgatan och angränsande gränder anger räfflade taktila plattor av corténstål kommunikationsriktningen.

Ledstråk

Ledstråkens uppgift är att leda personer med nedsatt syn eller andra funktionsnedsättningar. De anvisar rörelseriktningen och var man ska vara särskilt uppmärksam.

Naturliga ledstråk

Naturliga ledstråk bildas där det finns en tydlig gräns mellan olika typer av material (gräs, asfalt, plattor), kanter med skillnad i höjd och mellan beläggningar med olika strukturer. Längs trottoarer ger husvägg och kantsten en tillräcklig ledning.

Anlagda ledstråk

På stora öppna platser utan nivåskillnader behöver någon typ av ledstråk anläggas. För att ett ledstråk ska fungera bra behöver det vara taktilt kännbart, ha tillräcklig ljushetskontrast och vara tillräckligt brett. Kommunikationsriktningen anges med taktila plattor, som har en räfflad yta. De kan vara svarta eller vita. Den färg som kontrasterar mest mot omgivningen ska användas. Så kallade stopplattor, som är betongplattor med en storknottrig yta, anger var ledstråk slutar eller korsas och varnar för fara. Även dessa plattor kan vara vita eller svarta. Valet av färg styrs av vad som ger bäst kontrastverkan.

För närvarande finns inte någon fastslagen standard för utformning av ledstråken inom stadskärnan. Utformningen för en specifik plats tas därför fram i samråd med berörda parter genom kommunens tillgänglighetssamordnare.

Busshållsplatser och övergångsställen

För utformning av ledstråk vid busshållsplatser och övergångsställen har Uppsala kommun tagit fram en egen standard. Den finns att tillgå på kontoret för samhällsutveckling, KSU.

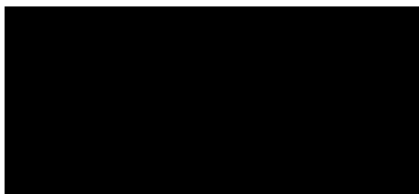
FÄRGSÄTTNING

En enhetlig färgsättning på utrustning och stadsmöbler hjälper till att upprätthålla stadsrummens karaktär och identitet. Några utvalda basfärger säkrar grunden till en sammanhållen stadsmiljö. Med detta som bas kan sedan en och annan uppstickare med ett eget, djärvare färgval tillåtas på särskilda platser.

Nyanser av svart och grått

Sedan en lång tid tillbaka har en svart färg använts på gjutjärn och smide inom stadskärnan. Denna svarta färg ska fortfarande användas i de historiska miljöerna. Men då den kan upplevas som hård och dominerande ersätts den successivt på modern utrustning av en mörkgrå färg. I den moderna miljön kring Resecentrum har en annan ljusare och varmare grå färg tagits fram för att användas på den utrustning som finns där.

Färgkoder som gäller för Uppsala stadskärna:

Svart

NCS S-9000-N

RAL 9005, glanstal 30

(historiska miljöer och gågatan)

Mörkgrå

NCS S 8005-B20G

RAL 7016, glanstal 70

Ljusgrå

NCS 6500-N

(utrustning och möbler vid
Resecentrum)

Röd

NCS S 2570-Y90R

RAL 3002, glanstal 77
(utrustning, Dragarbrunnsgatan)

Grön

NCS S 8010-G30Y

RAL 6007, glanstal 77
(parkmiljöer)

MÖBLER OCH UTRUSTNING

I historiska miljöer används en bänk av klassisk modell som komplement till soffan.

I stadsträdgården används en grönmålad variant av soffa.

I övriga parkliknande miljöer används en enklare typ av soffa.

Gatorna och torgens möbler och annan utrustning är en viktig del av stadsmiljön. Soffor och bänkar ger möjlighet till en stunds vila och ger plats för informella möten människor emellan. Ett sammanhållet och medvetet val av utrustning förstärker stadens karaktär och identitet. Förutom de rent estetiska aspekterna ska de också vara funktionella ur både användar- och skötselsynpunkt. Gedigna och hållbara material såsom trä, stål och gjutjärn förordas i stadskärnan. Den i dagsläget svarta färgen kan komma att ersättas av en mörkgrå.

Sittmöbler

Sittmöbler i det offentliga rummet ska fungera för människor med olika förutsättningar och behov. Soffor ska ha armstöd och en sitthöjd på 45-50 cm. Bänkar (saknar ryggstöd) kan användas när man vill undvika den avskärmande effekt som en soffa har och på platser där man behöver kunna sitta vänd åt olika håll. Till sitsar på bänkar och soffor väljs i första hand omålat trä. Stativen är generellt svarta, utom i parkmiljöer där de är gröna.

Speciella miljöer

På torg och andra särskilda miljöer kan sittmöblerna behöva vara mer karaktärsgivande med en speciell utformning och design. På vissa platser kan den konstnärliga utsmyckningen även utgöra en informell sittplats.

På gågatan och i historiska miljöer används en soffa av klassisk modell.

Cykelställ

Uppsala är en utpräglad cykelstad och behovet av cykelställ är mycket stort i stadskärnan. Cykelställena ska vara flexibla och lätt kunna plockas bort vid upplåtelse av mark och tillfälliga evenemang. De ska även kunna vara både enkel- eller dubbelsidiga och finnas i olika längder. Förutom dessa viktiga funktioner ska de också ha utseendemässiga kvaliteter.

För närvarande används några olika modeller av cykelställ inom stadskärnan. Färgen ska generellt vara mörkgrå, men längs Dragarbrunnsgatan ska cykelställena vara röda och vid Resecentrum ljusgrå.

Cykelställ med låga stolpar i ändarna är den mest använda modellen inom stadskärnan.

Längs Dragarbrunnsgatan används en likande, mer exklusiv variant med röd färg.

Vid Resecentrum används en robust modell med bågar, som gör det lätt att låsa fast cyklarna.

Inom Dragarbrunnsgatans gångfartsområde samlas cykelparkeringarna gruppvis.

Längs ån används nätta fristående öglor.

Markgaller av gjutjärn.

Pollare med upphöjd pil på toppen.

Ett nått järnstaket används som skydd kring planteringar.

På bryggorna används moderna järnstaket.

Markgaller och stamskydd

I stadskärnan används markgaller av gjutjärn. För att inte skräp ska kunna samlas under gallret ska singel fyllas upp mot gallrets överkant. Stamskydd används endast i undantagsfall under trädets tillväxtfas. Stamskyddet fästs i markgallret och plockas bort när stammen blivit tillräckligt grov.

Pollare

Inom stadskärnan ska pollare vara av granit, stål eller gjutjärn. Vid Rese-centrum och intill Fyrisån finns svarta pollare av gjutjärn. De har en upphöjd pil på toppen som visar kommunikationsriktningen på ett taktilt (beröringsbart) sätt. För att hindra biltrafik kan granitblock och blomsterurnor användas istället för pollare.

Staket och räcken

Det finns flera olika typer av staket och räcken som används inom stadskärnan. Beroende på var de är placerade kan de vara av en äldre eller modernare modell. Generellt gäller att staket och räcken ska vara av svartmålat smide och vara enkelt och luftigt utformade.

Ovanstående gäller inte för broarnas räcken. Varje bro är unik och har ett eget speciellt räcke, både gällande utförande och färg.

Längs Fyrisåns bägge sidor finns ett gediget, ornamenterat räcke av gjutjärn.

Planteringsurnor

I Uppsala stadskärna finns några olika typer av blomsterurnor som placeras ut i stadsmiljön år från år. Urnornas utformning, som varierar från plats till plats, medverkar till skapandet av platsens identitet och karaktär. De flesta är av metall och en modernare typ är av betong. Gemensamt är att de har en mörk färg. I historiska miljöer används även ekfat av trä.

De stora blomsterurnorna fungerar också till en viss del som skyddande pollare för gående. Längs Dragarbrunnsgatan markerar blomlådorna var uteserveringar längs husfasader eller ute i gatan börjar och slutar.

Längs Fyrisån används höga urnor som har kommunvapnet ingjutet. De togs fram till Uppsalas 700-årsjubileum.

Vid Stora torget används låga vida urnor av metall.

Längs gågatan används fyrkantiga järnurnor som har kommunvapnet ingjutet.

Mörkgrå blomlådor av betong används på Dragarbrunnsgatan.

Vid små skräpmängder används en mindre papperskorg. Denna modell har en infälld askopp.

Papperskorgar

Skräpmängden ökar och det är viktigt att kunna hålla rent och snyggt i stadsrummen. Vilken storlek på skräpkorg som är lämplig styrs av platsens behov. På vissa platser finns även behov av askkoppar och uppsamling av pantflaskor. Alla funktionerna bör samlas och utföras så samstämmigt och estetiskt tilltalande som möjligt. Pantamera, dvs. behållare för uppsamling av pantflaskor och burkar, placeras vid skräpkorgar på samma fäste och hålles i samma färg. På platser där engångsgrillar är populära, som i stadsträdgården, finns några brandsäkra, röda skräpkorgar som de förbrukade grillarna kan kastas i.

Där avfallsmängden är mycket stor (exempelvis vid populära pick-nick-ställen) behövs extra stora avfallsbehållare. För närvarande håller nya typer håller på att provas fram.

En "Pantamera" på sidan av papperskorgen ger plats för returburkar.

I historiska miljöer och längs gågatan används en fyrkantig, robust modell med ingjutet kommunvapen. Vissa har en inbyggd askkopp i locket.

STADENS BELYSNING

Belysningen påverkar i hög grad vår upplevelse av stadsmiljön. En väl anpassad ljussättning bidrar till en vacker stad med höga upplevelsevärden även under dygnets mörka timmar. Ljuset skapar stämning och karaktär, ger människor hjälp att orientera sig och skapar trygghet. Generellt gäller att stor vikt bör läggas vid att skapa trygghet och orienterbarhet. Siktlinjer får inte skymmas och ljuset ska inte upplevas som bländande. Det är också viktigt att de valda ljuskällorna har en god färgåtergivning.

Ett belysningsprogram har utarbetats med strategier och principer för ljussättning av miljöerna i Uppsala. Belysningsprogrammet anger områdesvis vilka platsspecifika värden som ljussättningen ska ta hänsyn till och framhäva.

Fasadbelysning

Fasadbelysning kan ge ett värdefullt tillskott i stadsbilden. Ett bra exempel är Rådhuset vid Stora torget. Fasadbelysning kräver bygglov och fastighetsägare uppmanas att i ett tidigt skede rådgöra med kommunens bygglovhandläggare.

Tillstånd och myndighetskrav:

- *Fasadbelysning kräver bygglov.*

Fasadbelysning på Rådhuset vid Stora torget.

En avvägd belysning skapar trivsamt stämning och ökar känslan av trygghet.

Vägledning finns i : Belysningsprogram "Strategi för belysning av Uppsala kommun" samt i "Riktlinjer för belysning av Uppsala innerstad".

EVENEMANG

På Linnés födelsedag smyckades gågatan och Stora torget med en installation av blommor och gräs.

Uppsala stad siktar på att utvecklas till en ledande kulturstad. Publika upplevelser som evenemang och festivaler gör en stad inbjudande och attraktiv att besöka, bo och arbeta i. För att kunna genomföra ett evenemang behöver arrangören ansöka om tillstånd hos polisen. Vid speciella och tidsbegränsad evenemang kan vissa avsteg ifrån allmänna riktlinjer tillåtas gällande utformning av skyltar, ljussättning etc.

Återkommande händelser

Några evenemang har kommit att bli stående inslag. Dessa är ”Sista april” som framför allt är studenternas dag och ”Kulturnatten” som levandegör och visar upp Uppsalas rika kulturliv. Ett av de största evenemang som någonsin hållits var Linnés 300-års jubileum, år 2007.

Tillstånd och myndighetskrav:

- Kommunen har en evenemangslots som bistår arrangörer i frågor om säkerhet och tillstånd.
- Det är Polismyndigheten som ger tillstånd till allmän sammankomst, offentlig tillställning och nyttjande av offentlig plats. Ansökan för att genomföra ett arrangemang görs därför hos polisen.
- Gatu- och samhällsmiljönämnden är remissinstans som markägare och driftsansvarig för offentlig plats.
- Gatu- och samhällsmiljönämnden handlägger frågor om tillfälliga gatuavstängningar, upphävandet av p-platser, lastzoner och enkelriktningar.
- Miljökontoret ansvarar för miljö- och hälsoskyddsfrågor och utövar tillsyn gällande störande ljudnivåer och nedskräpning.

Under Linnés jubileum arrangerades tillfälliga planteringar med exotiska växter.

Vägledning hittas på: Kommunens hemsida under ”Arrangera evenemang”.

SÄSONGSUTSMYCKNING

Säsongsutsmyckningen är det lilla extra som, skapar feststämning, visar omsorg och förmedlar stolthet och identitet till oss som bor i staden. Vårlökar och sommarblommor, julbelysning och en påskbjörk prydd med fjädrar i alla regnbågens färger är mycket uppskattade inslag i stadsbilden. De skapar variation och för in grönska i hårdgjorda miljöer och gör det möjligt att följa årstidsväxlingarna mitt inne i city.

Blomsterprogram

Blomstersmyckandet i stadskärnan tilltar och ett blomsterprogram finns framtaget för vårfior, sommarblommor och höstplanteringar. Det innehåller utarbetade växtkompositioner som varierar i en cykel på fyra år. Vart och ett av åren har ett eget form- och färgtema och därmed uppnås en stor variation. Området vid Resecentrum har ett eget blomsterprogram.

Övrig utsmyckning

Inför julen smyckas stadskärnan varje år med start till första advent. Då lyser julgranar, julbelysning (girlander över gator) och varierande typer av julprydnader upp i vintermörkret. Till påsken sätts påskträd och björkris med vippor ut på utvalda ställen.

De praktfulla blomrabatterna framför Resecentrum varierar både under säsongen och från år till år.

Stämningsfull och vacker julbelysning i St:Eriks gränd.

SKYLTAR

Skyltarna på Svartbäcksgatan är fint anpassade till både husen och gaturummet.

Skyltar för butiker, restauranger och andra verksamheter är naturliga inslag i en kommersiell miljö. Det är viktigt att anpassa skylten efter byggnaden och gaturummets övergripande princip. I konkurrens om att synas kan det finnas en frestelse i att vilja använda för stora och iögonfallande skyltar. Då riskerar man att gatan kan komma att se rörig ut och förlora i attraktivitet och status.

Banderoller och vepor

Tillfälliga banderoller som hänger över en gata blir allt vanligare att använda inför evenemang m m. På vissa gator kan man söka tillstånd för detta hos kommunen. Banderoller som ska hänga kvar under lång tid kräver bygglov. Vepor (fasaddukar med reklam eller information) ska i likhet med skyltar anpassas till husets utformning. De kräver också bygglov.

Kommunens egna skyltar

Anslagstavlor

Tillfällig annonsering är tillåten på av staden anvisade anslagstavlor. Meddelanden får sitta kvar i fjorton dagar innan de tas ned.

Informationsskyltar

I parker och på några platser längs med Fyrisån finns kommunens egen typ av informationsskylt. Den är luftigt och enkelt utformad och gjord av svartmålat smidesjärn.

I stadsträdgården finns några av kommunens egna informationsskyltar.

Tillstånd och myndighetskrav:

- Bygglov krävs för att sätta upp en ny skylt eller ändra en befintlig.
- Även vepor är bygglovspliktiga.
- Tillstånd krävs också från fastighetsägaren.
- Tillstånd för banderoller sökes hos KSU.
- "Gatupratare", dvs. skyltar som ställs ut på gatan, tillåts inte inom stadskärnan. De försvårar framkomligheten och skapar oordning.

Vägledning för kommersiell skyltning hittas i: "Om skyltning i Uppsala".

För kommunens egen skyltning gäller: "Riktlinjer för skyltning i Uppsala kommun".

UTESERVERINGAR

Uteserveringar är ett uppskattat inslag i Uppsala. De gör staden mer levande och skapar under sommarmånaderna platser för mänskliga möten. Serveringarna ska utformas stadsmässigt och ge ett luftigt och lätt intryck. Utseendemässigt ska de inte vara för dominerande utan uppfattas som en del av gaturummet, inte som en del av byggnaden. Det är av stor vikt att framkomligheten för gående garanteras. Serveringens utsträckning får inte bli större än att människor med nedsatt syn, rullstolar, rullatorer och barnvagnar kan passera utan problem.

Uteserveringens utförande

Detaljerad information om hur tillstånd ska sökas och hur uteserveringen ska utformas finns att läsa i separat framtaget dokument (se nedan).

Tillstånd och myndighetskrav:

- *Tillstånd för uteservering söks hos polisen. I ansökan ska utformningen redovisas.*
- *Polisen skickar i sin tur ärendet vidare på remiss till kommunen.*
- *Kommunen tar ut en hyra för den upplåtta marken.*
- *Uteserveringen får bara uppta sin upplåtta del av gatan eller torget.*
- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för tillsyn och kontroll av ljudnivåer från musik och alkoholservering på uteserveringar.*

På Svartbäcksgatan finns plats för enkla uteserveringar längs med fasaderna.

Uteserveringen på Gamla torget är utformad på ett föredömligt lätt och luftigt sätt.

Vägledning finns i :

"Uteserveringar i Uppsala". Här beskrivs vad som gäller för att få etablera uteserveringar på offentlig plats i Uppsala kommun.

SMÅ BYGGNADER

Permanent cafépaviljong vid Sjukhusvägen.

Det är i de offentliga mellanrummen - rummen mellan husen - som en stor del av den attraktiva staden skapas. Därför kan det vara problematiskt eller olämpligt att placera små byggnader där. I vissa fall kan en byggnad behövas för att ge utrymme åt en viktig funktion eller service i området. Det kan vara en transformatorstation, ett väderskydd eller en kiosk med servering. Byggnaden ska hållas liten och ges en lätt karaktär gällande form och val av material. Utformningen ska bidra till helheten i stadsrummet och anpassas till den befintliga miljön. Färgen är en viktig del av anpassningen och stor vikt ska läggas vid att hitta en väl avvägd kulör. Vid val av placering ska hänsyn tas till rörelsemönster, siktlinjer och omgivande bebyggelse.

Små sommarkiosker

Säsongskiosker, som bara finns i stadsrummet under delar av året, ska trots sin temporära existens hålla hög kvalitet gällande utformning och placering. De ska vara ett berikande tillskott i stadsmiljön i Uppsala. För eventuell möblering gäller samma regler som för uteserveringar. Ett idéarbete pågår inom staden med att ta fram modeller på enhetliga försäljningsstånd, säsongskiosker och permanenta serveringsbyggnader.

Tillstånd och myndighetskrav:

- **Bygglov krävs för uppförande av byggnader. Detta gäller även för uppställning av sommarkiosker och andra tillfälliga byggnader.**

Den permanenta kiosken vid Resecentrum är välbesökt året om.

FÖRSÄLJNINGSTÅND

Kommunen kan upplåta mark på gator och torg för försäljning av varor. Försäljningsstånden ska ge ett enhetligt intryck och vara ett tillskott i stadsbilden. De ska placeras så att de inte utgör hinder i kommunikationsstråken och hålla sig inom den upplåtna ytan.

Försäljningstånd

Försäljningsstånden ska vara lätta att montera och flytta. De ska vara öppna och ha en luftig karaktär, men får spännas över med markistak. Färgen på detta ska vara i harmoni med omgivande byggnader. Plast och enkla presenningar bör inte användas. Bilar eller täckta vagnar för försäljning är alltför dominerande och hör inte hemma i stadskärnan, särskilt inte i stadens historiska miljöer. Undantag kan ges vid speciella tidsbegränsade evenemang.

Torg

Inom stadskärnan finns två torg med försäljning; Fyristorg och Vaksala torg. På Vaksala torg sker dagligen försäljning av blommor och grönsaker och på lördagar är det loppmarknad. Fyristorg är öppet för försäljning av lokala jordbruksprodukter. Under odlingssäsongen anordnas dessutom ”Bondens marknad” en dag i veckan vid Resecentrum.

Tillstånd och myndighetskrav:

- *Kommunen bestämmer vilka platser som är fasta och tillfälliga försäljningsplatser. Antal och placering kan ändras under tid.*
- *För att hyra en plats ska KSU kontaktas.*
- *Förutom de generella reglerna gäller också olika villkor för respektive torg. Dessa styrs av vilken typ av verksamhet respektive torg tillåter.*
- *Försäljning av livsmedel, även tillfälligt, ska registreras hos miljö- och hälsoskyddsnämnden.*

Bondens marknad vid Resecentrum har öppet på fredagar under odlingssäsongen.

Vägledning finns i :”Lokala föreskrifter om allmänna försäljningsplatser i Uppsala kommun” . I denna redovisas gällande regler.

KONTAKT

Har du frågor om riktlinjerna för stadsmiljön?
Kontakta gärna kontoret för samhällsutveckling, KSU

Växel: 018-727 00 00
E-post: kontoret.samhallsutveckling@uppsala.se
www.uppsala.se